

Chain Reactions

1

שמות יב:כג

וְעָבַר יְהוָה לַגֹּגֶף אֶת־מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּשְׁקֹף וְעַל שְׁתֵי הַמְּזוּזוֹת וַפָּסַח יְהוָה עַל־הַפֶּתַח וְלֹא יָתַן הַמַּשְׁחֵחַיִת לָבָא אֶל־בְּתֵיכֶם לַגֹּגֶף:

2

בעל הטורים לשמות יב:כג

כג ולא יתן המשחית לבא. ג' במסורה. הכא. ואידך ולא יתן עליה לבונה (ויקרא ה יא) גבי חטאת. לומר שבזכות הקרבנות נצולו ממצרים (מכילתא יב ה). ואידך גבי סוטה ולא יתן עליו לבונה (במדבר ה טו). שבזכות נשים צדקניות יצאו משם (סוטה יא:) וזו שלא עשתה כמעשיהם לפיכך לא יתהדר קרבנה:

3

שמות רבא א:טז

(פז) דרש ר"ע . בשבר נשים צדקניות שהיו באותו הדור ננאלו ישראל ממצרים . ומה עשו בשעה שהיו הולכות לשאוב מים הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מהצה מים ומהצה דגים ומליכות אצל בעליהן ושופתות להם שתי קדרות אחת של חמין וא' של דגים ומאכילות אותן ומרהיצות אותן וסכות אותן ומשקות אותן ונוקקות להם בין שפתים . שנא' (פסליס טז) אם תשכבון בין שפתים כנפי יונה נחפה בכסף . בשבר ששכבו בין שפתים זכו ישראל לביזות מצרים שנא' כנפי יונה נחפה בכסף . וכיון שמתעברות באות לבתיהן . וכיון שהגיע זמן מולידיהם הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר (זי ט) תחת התפוח עוררתוך והקב"ה שולח מלאך משמי מרום ומנקה אותם ומשפר אותם כהיה זר שמשפרת את הולד שנא' (יחזקאל טו) ומולדותוך ביום הולדת אותך וגו' . ומנקט להם ב' עגולין אחד של שמן ואה' של דבש שנא' (יגסיס נג) וינקרו דבש מסלע וגו' . וכיון שמכירין בהן המצריים רצו להרגם ונעשה להן גם ונבלעין בקרקע ומביאין שזורים וחורשין על נביהן שנא' (פסליס קט) על גבי חרשו חורשים . ולאחר שהולכין מבצבצין ויוצאין כעשב השדה שנא' (יחזקאל טו) רבבה כצמח השדה נתתיך וגו' . וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים בכתיהם שנא' (סז) ותכאי בעדי עדיים אל תקרי בעדי עדיים אלא בעדי עדרים . וכשנגלה הקב"ה על הים הם הכירוהו תחלה שנאמר (סחסיס טז) זה אלי ואנוהו .

רש"י שם

5

2. In the ears of your wives
Aaron said in his heart:
"The women and the children cherish their ornaments;
perhaps the matter will be delayed and in the interim Moses will come."
But they did not wait,
and they removed (the ornaments) from themselves.

2 באָזני נְשִׁיכֶם . אָמַר אַהֲרֹן בְּלִבּוֹ:– הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים חֲסִים עַל תְּכֵשִׁיתֵיהֶן, שָׁמָא יִתְעַכֵּב הַדָּבָר וּבְתוֹךְ כֵּךְ יָבֵא מֹשֶׁה, וְהֵם לֹא הִמְתִּינוּ וַיִּפְרְקוּ מֵעַל עֲצָמָן:

4

שמות לב:ב-ג

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶהְרֶן פְּרִקוּ נִזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלַי: וַיִּתְּפְּרְקוּ כָּל־הָעָם אֶת־נִזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וְהָבִיאוּ אֶל־אַהֲרֹן:

6

פרקי דרבי אליעזר מספר התודעה

'When the men came to remove their wives' gold earrings for the golden calf — the women refused to hand them over. They said to their husbands: We will not obey you in order to make an abomination which has no power to save! God rewarded them in this world, in giving them a greater degree of observance on Rosh Chodesh. And He rewards them in the world to come in giving them the power of constant renewal, which characterizes Rosh Chodesh.'

שמות לח:ח

7

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת העבאית אשר עבאו פתח אהל מועד:

8

רש"י שמות לח:ח

8 במראת העבאית. בנות ישראל היו בגדן מראות שראות בהן קשהו מתקשטות, ואף אותן לא עבכו מלהביא לגרבת המשכן. והיה מואס משה בהן מפני שעשויים לגר הרע, אמר לו הקב"ה: קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים עבאות רבות במצרים; קשהו בעליהן ויעשו בעבודת פרה, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה, ומאכילות אותם, ונטולות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה.

רש"י לבמדבר כו:סד

10

64 ובאלה לא היה איל ונו'. אכל על הנשים לא נגורה גורת המרגלים, לפי שהן היו מתקבכות את הארץ, האנשים אומרים: נתנה ראש ונשובה מצרימה, וננשים אומרות: נתנה לנו אחזה לכך נסמכה פרכת בנות צלפחד לכאן (תנח):

ומשדלתו בדברים, לומר: אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונוקקות להם ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שה"ש ח:)- מתחת המפוח עוררתיך, והו שנאמר: במראות הצובאות ונעשה הכיור מהם, שהוא לשום שלום בין איש לאשתו ולהשקות ממים שבתוכו למי שקנה לה בעלה ונסתרה; ותדע לך שהן מראות ממש שהרי נאמר: ותחשת התנופה שבעים כפר וגו', רעש בה וגו', וכיור וכנו

8. Of the mirrors of the serving (women) The daughters of Israel had in their possession mirrors into which they looked when they adorned themselves; and even these they did not refrain from bringing as a contribution for the tabernacle. But Moses was displeased with them for they were made for the Evil Inclination. (So) the Holy One Blessed Be He said to him: "Accept (them), for these are more beloved by Me than everything else, for by means of them the women set up many hosts in Egypt. When their husbands were fatigued from the rigorous labor, they would go and bring them food and drink, and give them to eat; and then they would take the mirrors and each one would look at herself together with her husband in the mirror,

9

סנהדרין קט:-קי.

חשובה ואין שישב באנינות פלת שנעשו לו פלאות בן ראובן בן שראה והבין אמר רב און בן פלח אשתו הצילתו אמרה ליה מאי נפקא לך מינה אי מר רבה את תלמידא ואי מר רבה את תלמידא אמר לה מאי אעביר הואי בעצה ואשתבעי לי בהדיהו אמרה ליה ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו דכתיב כי כל העדה כולם קדושים אמרה ליה טוב דאנא מצילנא לך אשקיתיה המרא ואורייתיה ואגניתייה גואי אותבה על בבא וסתרתה למויה כל דאתא חויה הדר אדהכי והכי אבלעו להו איתתיה דקרח אמרה ליה